

raal-kritiek. Immers stond de zaak zóó, als deze geleerden haar voorstellen, dan ware het onmogelijk, dat ooit de tijd kon komen, dien Dr. van Manen schijnt te verwachten „dat het der tekstkritiek gelukt zal zijn de betrokken (!) geschriften in hun oorspronkelijken vorm te herstellen 1).” Ik voor mij althans zie niet in welke wapenen de wetenschap kan bezitten in een strijd tegen zoo groote en zoo dikwijls geuite willekeur. Wanneer eene eeuw lang of langer nog lezers en afschrijvers, handigen en onhandigen, scherpzinnigen en stompzinnigen, bedachtzamen en voorbarigen willens en wetens willekeurig allerlei veranderingen in een geschrift hebben aangebracht, hoe zal er dan ooit eene methode kunnen gevonden worden, waarnaar al die willekeurige veranderingen kunnen worden ontdekt, verwijderd en het oorspronkelijke hersteld? Neen, mijneheeren, dat kan niet; uw huis moet instorten, Gij hebt zelf de fondamenten weggegraven.

Ik zou hiermede deze stelling voor voldoende weerlegd kunnen houden, maar toch wil ik aan het algemeene betoog nog een viertal bijzondere opmerkingen toevoegen. In de eerste plaats deze, dat de overlevering van zulk eene willekeur nergens de sporen aantoon, zooals reeds blijkt uit een oppervlakkig onderzoek der verschillende lezingen onzer handschriften, maar beter nog uit de onderzoekingen der nieuwste uitgevers van het N. T., ik bedoel Westcott en Hort. Deze geleerden, die niet minder dan 27 jaren aan hunne kritische uitgave hebben besteed, deelen ons mede 2), dat naar hunne berekening het aantal woorden in het N. T., die voor de tekstkritiek naar de handschriften onzeker kunnen zijn, niet meer dan een zestigste deel van het geheel bedraagt, terwijl het getal der woorden, waarbij dat verschil werkelijk een verschil in substantie is, slechts een duizendste deel van den geheelen tekst uitmaakt.

Dezelfde geleerden geven over de overlevering van het N. T. gedurende de eerste eeuwen deze beschouwing 3), dat er in 't algemeen,

1) l. l. pag. 17.

2) The New Testament in the original Greek. Introduction. Appendix. Cambridge and London 1882. pag. 2.

3) l. l. pag. 7: Transcription of this kind need involve no deliberate preference of sense to language; the intention is still to transcribe language, but, as there is no special concentration of regard upon the language as having an intrinsic sacredness of whatever kind, the instinctive feeling for sense cooperates largely in the result.